

MEJ

مجله اخلاق پزشکی

دوره دوازدهم، شماره چهل و سوم، ۱۳۹۷

Journal Homepage: <http://journals.sbmu.ac.ir/me>

نامه به سردبیر

مسائل اخلاقی مرتبط با معاینات پزشکی جهت تمديد گواهینامه رانندگی در سالمندان

ترانه یوسفی نژادی*^۱، عفت محمدی^۲

۱. دکترای تخصصی سیاست گذاری سلامت، مرکز تحقیقات ارتقای ایمنی و پیشگیری از مصدومیت‌ها، دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی، تهران، ایران. (نویسنده مسؤول)

۲. دکترای تخصصی سیاست گذاری سلامت، مرکز تحقیقات عدالت در سلامت، دانشگاه علوم پزشکی تهران، تهران، ایران.

Letter to the Editor

Ethical Issues Related to Elderly Medical Examinations for Restoration of Driving License

Taraneh Yousefinezhadi^{1*}, Efat Mohamadi²

1. PhD in Health Policy, Safety Promotion and Injury Prevention Research Center, Shahid Beheshti University of Medical Sciences, Tehran, Iran. (Corresponding Author)

2. PhD in Health Policy, Health Equity Research Center (HRC), Tehran University of Medical Sciences, Tehran, Iran.

اطلاعات مقاله

تاریخ دریافت: ۹۶/۱۲/۲۸

تاریخ پذیرش: ۹۷/۰۶/۱۷

تاریخ انتشار: ۹۷/۱۲/۰۱

واژگان کلیدی:

مسائل اخلاقی

معاینات پزشکی

گواهینامه

سالمندان

* نویسنده مسؤول: ترانه یوسفی نژادی

آدرس پستی: تهران، ایران، اوین، جنب

بیمارستان طالقانی، دانشگاه علوم پزشکی شهید

بهشتی، ساختمان شماره ۲ ستاد، طبقه ششم

تلفن: +98 2122439980

نمبر:

E-mail:

t.yousefinezhadi@gmail.com

روانشناختی یا عصبی نیز بررسی می‌شوند. این موارد می‌توانند شامل بررسی توجه، توانایی‌های ادراکی، سرعت پردازش و زمان واکنش، وضعیت حافظه و وضعیت روانی افراد باشند. از این ابزارها در شناسایی بیماری‌هایی از جمله زوال عقل، صرع، اختلالات روانی مانند افسردگی و اسکیزوفرنی استفاده می‌شود (۲). در ایران نیز طبق اجرایی ضوابط احراز سلامت جسمانی و روانی، اختلالات روحی و روانی، نورولوژیکی، اختلالات خواب و اختلالات الکلی، دارو و مواد مخدر علاوه بر اختلالات جسمانی باید مورد بررسی قرار گیرند.

به طور کلی، شواهد نشان می‌دهد که ارتباط معناداری بین ارزیابی و بررسی اجباری وضعیت پزشکی در این گروه سنی در کاهش خطرات و افزایش ایمنی گزارش نشده است. این معاینات در کشورهای مختلفی هزینه زیادی را نیز به افراد سالمند تحمیل می‌کنند، اما حتی در هزینه اثربخشی آن‌ها هم تردید وجود دارد (۳). همچنین نتایج مطالعه‌ای مروری نشان داده است که سالمندان جزء گروهی ایمن از رانندگان هستند و خطری برای دیگران ایجاد نمی‌کنند. سالمندان بیشتر از سایر گروه‌های سنی به وسیله نقلیه خود وابسته هستند (۲). بنابراین در انجام این معاینات و به کارگیری آزمون‌های غربالگری باید دقت زیادی صرف شود و روش‌های مناسب استفاده شوند. پزشکان به عنوان تصمیم‌گیرندگان این امر از یکسو نمی‌خواهند سالمندان را محدود کنند و از طرف دیگر نگران هستند که رانندگی برای آن‌ها مشکل ایجاد کند. دانش مبتنی بر شواهد در این زمینه محدود است و این امر نیز تصمیم‌گیری نهایی را سخت می‌کند، اما برخی روش‌ها برای به حداقل رساندن اثرات سوء این امر وجود دارد.

آموزش و برنامه‌ریزی‌های قبلی برای رهاکردن رانندگی در سالمندان می‌تواند از اثرات مخرب آن بکاهد. جهت حفظ استقلال سالمند در مورد روش‌های جایگزین جابجایی صحبت شود و توضیحات لازم جهت همکاری بیشتر با او به خانواده وی نیز ارائه شود. دولت‌ها باید در مورد بهترین روش‌های حمل و نقل برای سالمندان مطالعه و سرمایه‌گذاری کنند.

با افزایش جمعیت سالمندان در جامعه، مدیریت و محافظت از آن‌ها به موضوع قابل اهمیتی تبدیل شده است. بالارفتن سن باعث ایجاد تغییرات زیادی در بدن می‌شود. این مسأله در مقوله رانندگی که نیاز به دقت بالایی دارد، از اهمیت زیادی برخوردار است. مهم‌ترین مسائلی که در دوران سالمندی، رانندگی را دشوار و خطرناک می‌کند، کاهش توان بدنی و بروز مشکلاتی در بینایی و عملکرد شناختی افراد است. با بالارفتن سن علاوه بر کاهش قدرت بینایی و شنوایی، عملکرد شناختی نیز کاهش می‌یابد. تغییراتی که بر اثر افزایش سن به وجود می‌آیند، مانند کندشدن عکس‌العمل‌ها، ضعف تمرکز و جهت‌یابی و کاهش قدرت بینایی و شنوایی، مهارت رانندگی را پایین می‌آورند (۱). در برخورد با این کاهش عملکرد جسمانی و شناختی، در نظرگرفتن ملاحظات اخلاقی مقوله بسیار مهمی می‌باشد، چراکه مطالعات نشان داده‌اند، توقف رانندگی در سالمندان با طیف وسیعی از پیامدهای منفی روانی و اجتماعی، از جمله از دست‌دادن استقلال همراه است و مشکلات سلامتی مانند بیماری قلبی، سکته مغزی و افسردگی را افزایش می‌دهد (۲). بنابراین کیفیت معاینات پزشکی و نحوه برخورد با سالمندانی که نیاز به توقف رانندگی در آن‌ها وجود دارد، از اهمیت بالایی برخوردار است.

کشورهای مختلف سیاست‌های متفاوتی در نوع و نحوه اجرای این معاینات و توقف رانندگی دارند. معاینات در اکثر کشورها توسط پزشک عمومی انجام می‌شود، اما در برخی کشورها نیاز به ارزیابی توسط متخصصین پزشکی (مانند متخصص قلب و عروق) دارد. در برخی کشورها نیز مانند انگلستان روند اجباری در معاینات پزشکی وجود ندارد و خود سالمندان از طریق خانواده و پزشکشان، هر نوع تغییر یا بیماری که می‌تواند بر شرایط جسمی و عملکردی آن‌ها تأثیر بگذارد را به صورت خود گزارشی اطلاع می‌دهند. در روش‌های مورد استفاده برای ارزیابی وضعیت سلامتی رانندگان تنوع زیادی در کشورهای مختلف وجود دارد، اما ارزیابی در اکثر موارد بررسی عملکرد فیزیکی اولیه شامل: بینایی، شنوایی و وضعیت سلامتی عمومی است. در برخی از کشورها، عوامل شناختی،

References

1. Siren A, Meng A. Cognitive screening of older drivers does not produce safety benefits. *Accident Analysis & Prevention* 2012; 45: 634-638. [Pub Med]
2. Siren A, Hausteijn S. Driving licences and medical screening in old age: Review of literature and European licensing policies. *Journal of Transport & Health* 2015; 2(1): 68-78. [Scopus]
3. Mazer B, Laliberté M, Hunt M, Lemoignan J, Gélinas I, Vrkljan B, et al. Ethics of clinical decision-making for older drivers: reporting health-related driving risk. *Canadian Journal on Aging/La Revue Canadienne du Vieillessement* 2016; 35(S1): 69-80. [Pub Med]
4. Pozzi C, Lucchi E, Lanzoni A, Gentile S, Morghen S, Trabucchi M, et al. Why older people stop to drive? A cohort study of older patients admitted to a rehabilitation setting. *Aging Clinical and Experimental Research* 2018; 30(5): 543-546. [Pub Med]

استفاده از روش خودگزارشی در معاینه سالمندان، حس مثبتی در آن‌ها ایجاد می‌کند و برخورد حمایتی پزشکان می‌تواند شناسایی مشکلات و بیماری‌های آن‌ها را تسهیل سازد. هنگام غربالگری برخی بیماری‌ها از جمله دمانس احتمال وجود نتایج مثبت کاذب زیاد است. بنابراین بهتر است از تست‌های غربالگری با حساسیت و ویژگی بالا استفاده شود و در صورت نیاز تکرار شوند (۴). آموزش پزشکان و تمرکز آن‌ها در درمان‌های پزشکی، توان‌بخشی و اقدامات کمکی به جای صرفاً انتخاب رانندگان مجاز به رانندگی می‌تواند در افزایش کیفیت زندگی سالمندان مؤثر واقع شود. در صورت تشخیص قاطع پزشک به توقف رانندگی سالمند، در صورت پافشاری وی و بروز ناراحتی و اضطراب، مطلوب‌ترین راه قانع کردن وی می‌باشد. بهتر است با صبر و با لحنی صمیمانه در خصوص خطرات جانی و مالی احتمالی در صورت ادامه رانندگی توضیحاتی داده شود.